

Kazakistan'da Neler Oluyor?

Bağımsızlığının 20. yılını kutlayan Kazakistan, Sovyetlerden ayrılan Asya ülkeleri arasında, doğal kaynaklarının avantajlarını tabana yayma hususunda daha başarılı olmasıyla öne çıkmaktadır. Demokratikleşme ile ilgili bölge ülkelerinin neredeyse tamamında görülen ciddi sıkıntıların Kazakistan'da da varolduğunu söyleyebiliriz. Lakin bu sıkıntılar bölgenin bir diğer önemli ülkesi Özbekistan'la kıyaslandığında hayli küçük kalmaktadır. Şöyle ki; Özbekistan'da muhalif siyasal yapılar üyelerini devlete bildirme zorunluluğu olduğu için partileşmekten bile kaçınırken, Kazakistan'da muhalif partilere üye yüz binlerce Kazak bulunmaktadır. Nazarbayev'in muhalefete yaşam hakkı tanıyan ama yönetme iradesine ulaşımına set çeken tavrı cumhuriyetin ilk yıllarında ki Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası tecrübelerimizi de anımsatmaktadır. Önceki seçimlerde Nazarbayev'in kızının da parti kurarak seçimlere katılması ve %20 bandında oy alması sonrasında partinin siyasal yaşamdan ayrılması da bu bağlamda değerlendirilebilir. Geçtiğimiz ay yapılan parlamento seçimleri öncesi taraftarlarının geniş katılımlı imza kampanyalarıyla görev süresinin uzatılmasına yönelik taleplerini geri çeviren ve seçim barajını yine kendi inisiyatifiyle %7'ye düşüren Nazarbayev'in kademeli ve planlı bir şekilde demokrasiye geçiş amacıyla olduğu söylenebilir. Arap Baharı'nın hararetli günlerinde yaptığı çok partili sistemin gerekliliğine dair açıklamaları da bu savı doğrulamaktadır.

¹ <http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1198/Huseyin+Rasit+Yilmaz>

Janaozen şehrinde, kentin en önemli meydanını 6 ay süreyle işgal edecek kadar kitleselleşen petrol işçilerinin eylemi ve eylemi bastırmak isteyen polislerin 16 göstericiyi öldürmesi, onlarcasını yaralamasıyla Shepte ve Aktau bölgelerine de yayılan gösteriler dikkatlerin Kazakistan'a yönelmesine neden oldu. Kazak yetkililerin ve bizzat Nursultan Nazarbayev'in deniz aşırı ülkeleri isim vermeden kışkırtıcılıkla suçlaması ve olayların lokal bir vaka düzeyinde olduğunu belirtmeleri ilginçtir. Kazakistan Dışişleri Bakanı Yerjhan Kazukhanov'un olayları Arap Baharı ile ilişkilendiren bir soruya "Bu olayları renkli devrimlere benzetmek ahlaksızlıktır"² şeklinde mukabele etmesini de mevcut yönetimin hassasiyetini gösterir bir açıklama olarak okumak mümkündür.

Olağanüstü hal ilan edilerek güçlkle kontrol altına alınan olayların akabinde gerçekleşen seçimlerde Nazarbayev'in seçimden hemen önce barajı düşürmesi sayesinde %7'şerlik oy oranıyla Ak Yol Partisi ve Kazakistan Komünist Halk Partisi de parlamentoya girmeye hak kazanmıştır. Nazarbayev'in partisi Nur Otan'ın %81 oy oranıyla ezici bir çoğunluk sağlamasına rağmen Kazak parlamentosunun tek partili sistemden çok partili döneme geçmesi bakımından sonucu demokratik bir gelişim olarak değerlendirmek yanlış olmaz. Seçimlerde görev yapan uluslar arası gözlemcilerin seçime dair açıklamaları ve seçim sonuçları açıklandıktan sonra muhalif partilerin protesto eylemleri akıllarda soru işaretleri bırakmaktadır. AGİT gözlemci heyeti seçimlerin AGİT standartlarına uymadığını belirtmiştir. AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Bürosu Başkanı Harazti, "Vatandaşların seçme ve seçilme haklarının ciddi bir şekilde kısıtlandığı bir seçim ortamı gördük"³ açıklamasını yaparken BDT ve TÜRKPA gözlemcileri seçimlerin sorunsuz geçtiğini belirtmişlerdir. Birçok muhalif yetkili sandık başlarına kendi görevlilerinin -izin verilmediği için- ancak öğleden sonra gidebildiğini, bu zaman zarfında oyların değiştirildiğini ifade etmişlerdir.

Nazarbayev'in cumhurbaşkanlığında GSMH'si 700 dolardan 9000 dolar seviyelerine çıkan, önemli şehircilik hamleleri yapan ve uluslararası kuruluşlarda inisiyatif alma noktasında hayli aktif olan Kazakistan'ın "kontrollü" demokrasiye geçiş olarak adlandırılabilir bir metotla ilerlemesinin sonuçlarını birkaç sene içerisinde daha net olarak görebileceğiz. Ama bugünden görünen, Kazak halkının demokratik isteklerinin devlet eliyle yönetilen kontrollü geçişin vaat ettiği kadar fazla olduğudur. Bu halde toplumsal enerjinin kendisine çizilen örtülü sınırların ötesine taşabilme ihtimalini arttırmaktadır. Nazarbayev'in muhalefete yaşam hakkı tanıyan ama idari mekanizmaları kontrol etmesini engelleyen "cam duvar" stratejisinin uzun süre muhalifleri duvarın öte yanında tutamayacağını söyleyebiliriz. Kazakistan'da görünen ya da görünmeyen duvarların olmadığı bir demokratik yapının inşası için gereken geçiş sürecinin, ülkenin gelişmişliği ve Nazarbayev'in politik arka planı göz önünde bulundurulduğunda, Arap dünyasındaki kadar sert olmayacağı öngörülebilir.

²"Kazakistan'ı Kuzey Afrika'ya benzetenlere sert tepki", <http://gha.com.ua/kazakistan-i-kuzey-afrika-ya-benzetenlere-sert-tepki-105060tr.html>

³"AGİT: Kazakistan seçimleri standartlara uymuyor" , <http://tr.euronews.net/2012/01/16/agit-kazakistan-secimleri-standartlara-uyuyor/>